

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2020.gada 8.jūlijā

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa,
tiesnese Anastasija Pašjuga,
tiesas sēdes sekretāre Ieva Bergmane,
pedaloties prasītājas Ogres novada pašvaldības pārstāvei /pers. A/ un atbildētājas VSIA "Latvijas Radio" pārstāvim zvērinātam advokātam Laurim Liepam,
2020.gada 8.jūnijā atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu Ogres novada pašvaldības prasībā pret VSIA "Latvijas Radio" un VSIA "Latvijas Televīzija" par nepatiesu ziņu atsaukumu.

Aprakstošā daļa

2019.gada 8.maijā tiesā saņemts Ogres novada pašvaldības (turpmāk arī – prasītāja) prasības pieteikums pret VSIA "Latvijas Radio" un VSIA "Latvijas Televīzija" (turpmāk arī – atbildētājas) par nepatiesu ziņu atsaukumu.

Prasības pieteikumā norādīts, ka 2019.gada 7.martā sabiedriskais medijis – Latvijas Radio 1 – plkst.8.05 ziņu raidījumā "Par Ogres domes iepirkumu, kas liek jautāt – vai Ogres dome vispirms kādā salonā noskatījusi četras mašīnas, bet tikai pēc tam pielāgojusi iepirkuma dokumentus?" izplatīja nepatiesu informāciju par notiekošo Ogres novada pašvaldībā saistībā ar plānoto automašīnu nomas iepirkumu. Sagatavotās ziņas autors ir VSIA "Latvijas Radio" Ziņu dienesta korespondents /pers. E/.

Norāda, ka patiesībai neatbilstošās ziņas 2019.gada 7.martā tika publicētas atbildētāju kopīgi veidotajā interneta portālā www.lsm.lv ar virsrakstu "Ogres mērs Helmanis nezina, ka dome viņam, iespējams, noskatījusi ekskluzīvu apvidus auto". Patiesībai neatbilstošās ziņas tika pārpublicētas arī citos interneta portālos, tādējādi sniedzot lielai sabiedrības daļai nepatiesu informāciju par Ogres novada pašvaldības domes priekšsēdētāja un pašvaldības darbu.

Norāda, ka sagatavotā informācija ir uzskatāma par ziņu, nevis autora viedokli, jo gan raidījumā, gan rakstā tā ir izteikta apgalvojuma formā, ir konkrēta, ar informatīvu raksturu un satur faktus, kas pakļaujami patiesības pārbaudei. Uzskata, ka atbildētāju izplatītā informācija sabiedrībai rada maldīgu priekšstatu par Ogres novada pašvaldības darbu un tās nolīku automašīnu nomai.

Pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 92.pantu, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 51.panta piekto daļu, likuma "Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 21.pantu, Civilprocesa likuma 1., 5., 26.panta otro daļu, 28.panta septīto daļu, 33., 34.panta pirmās daļas 4.punktu, 39., 41., 127.pantu, prasītāja lūdz tiesu:

1) atzīt par nepatiesām korespondenta /pers. E/ sagatavotajā informācijā, kas pārraidīta "Latvijas Radio 1" 2019.gada 7.martā ziņu raidījumā plkst.8.05 "Par Ogres domes iepirkumu, kas liek jautāt – vai Ogres dome vispirms kādā salonā noskatījusi četras mašīnas, bet tikai pēc tam pielāgojusi iepirkuma dokumentus?" un 2019.gada 7.martā publicēta portālā www.lsm.lv rakstā: "Ogres mērs Helmanis nezina, ka dome viņam, iespējams, noskatījusi ekskluzīvu apvidus auto" šādas ziņas:

- "Ļoti iespējams, jau nākamnedēļ Ogres novada domes vadība darba gaitās pārvietotos ar jaunām un padārgām apvidus un vidējās klases automašīnām;

- "Iepirkumā ar ļoti īsu pieteikšanās laiku un mašīnu piegādes laiku";

- "Par ekskluzīvo mašīnu iepirkumu viņš neko nezina";

- "Ogres mērs Egils Helmanis par to neko neesot zinājis";

- "Nacionālās apvienības vadītā Ogres dome";

- "Uzvarētājs būtu tas, kas (...) apsolītu mašīnas uz Ogrī aizvest jau pēc divām nedēļām vai agrāk";

- "Padārgām apvidus un vidējās klases automašīnām";

- "Par ekskluzīvo mašīnu iepirkumu";

- "Pēc Ogres prasībām izsecināms, ka, piemēram, apvidus auto zirgspēkus un bagāžas lītrāžu varētu nodrošināt ar "BMW X7", "Audi Q7" vai "Volvo";

- "Ogre negrib "Opel" un "Peugeot";

- "Atšķirībā no mēra Helmaņa izpilddirektors Špakovskis arī zināja teikt, kas ar mašīnām brauktu";

- "Viena no automašīnām Junis paredzēta";

- "Ogres mērs Helmanis nezina, ka dome viņam, iespējams, noskatījusi ekskluzīvu apvidus auto";

2) uzlikt par pienākumu VSIA "Latvijas Radio" ne vēlāk kā piektajā dienā pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā tāda paša nosaukuma raidījumā un tajā pašā raidījuma laikā, bet, ja tas nav iespējams, — līdzvērtīgā laikā šīs ziņas atsaukt;

3) uzlikt par pienākumu VSIA "Latvijas Radio" un VSIA "Latvijas Televīzija" interneta portāla www.lsm.lv ziņu redakcijai ne vēlāk kā piektajā dienā pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā publicēt interneta portālā www.lsm.lv sadaļā "Ziņas" tādā pašā šriftā un burtu lielumā, kā 2019.gada 7.martā izplatītais raksts "Ogres mērs Helmanis nezina, ka dome viņam, iespējams, noskatījusi ekskluzīvu apvidus auto", iepriekšminēto nepatieso ziņu atsaukumu ar sekojošo saturu:

Virsraksts - "Nepatiesu ziņu atsaukums" (burtu lielumam un šriftam jābūt kā publicētā raksta virsrakstam),

teksts (burtu lielumam un šriftam jābūt kā publicētā raksta tekstam) - "Interneta portālā www.lsm.lv 2019.gada 7.martā tika ievietots raksts „Ogres mērs Helmanis nezino, ka dome viņam, iespējams, noskatījusi ekskluzīvu apvidus auto”. Interneta portāla www.lsm.lv redakcija atsauc rakstā minētās ziņas kā nepatiesas.” Minētam paziņojumam jābūt redzamam portālā www.lsm.lv sadaļā „Ziņas” vismaz septiņas diennaktis;

4) uzlikt par pienākumu VSIA “Latvijas Radio” un VSIA “Latvijas Televīzija” interneta portāla www.lsm.lv ziņu redakcijai interneta portālā www.lsm.lv pie 2019.gada 7.martā publicētā raksta “Ogres mērs Helmanis nezino, ka dome viņam, iespējams, noskatījusi ekskluzīvu apvidus auto” dzēst komentārus;

5) piedzīt no atbildētājiem par labu prasītājam visus tiesas izdevumus.

Atbildētāja VSIA “Latvijas Televīzija” iesniedza rakstveida paskaidrojumu, norādot, ka nevar atbildēt par raidījumā izplatītajām ziņām un izteiktajiem viedokļiem, jo nav ne raidījuma autors, ne blakustiesību īpašnieks, kā arī ne nes redakcionālo atbildību par raidījumu. Atbildētāja nav noslēgusi ar žurnālistu /pers. E/ nekādus līgumus par raidījuma vai sīžetu raidījuma vajadzībām veidošanu. Norāda, ka konkrētajā gadījumā par raidījumu redakcionāli ir atbildīga VSIA “Latvijas Radio”. Ievērojot to, ka arī ziņu portālā www.lsm.lv kā raksta autors ir norādīts /pers. E/, uzskata, ka par raksta saturu ir atbildīgs tā autors. Tāpat norāda, ka atbilstoši ar VSIA “Latvijas Radio” noslēgtajam sadarbības līgumam katra puse ir atbildīga par sava individuāli radītā un portālā www.lsm.lv publicētā satura nodarīto kaitējumu trešajām personām.

Atbildētāja VSIA “Latvijas Radio” iesniedza paskaidrojumu, norādot, ka prasību neatzīst pilnībā. Paskaidro, ka raidījums veidots, ievērojot Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma prasības. Sīžets ir veidots atbilstoši žurnālistikas pamatprincipiem, ievērojot objektivitāti un neitralitāti, atspoguļojot visu iesaistīto pušu viedokļus. Norāda, ka rakstā un sīžetā paustie izteikumi ir žurnālista secinājums jeb viedoklis, kas izdarīts, pamatojoties uz pietiekamu faktisko bāzi. Prasītāja nav norādījusi ne uz vienu apstākli vai pierādījumu, kas liecinātu par to, ka prasītājas sabiedriskais novērtējums būtu mazinājies, turklāt vēl atbildētājas rīcības rezultātā. Uzskata, ka atbildētāja ar raksta un sīžeta publiskošanu ir pilnībā īstenojusi savas tiesības un pienākumus atbilstoši tiesību aktiem, un jebkādi pretēji secinājumi radītu tiesību uz vārda brīvību pārkāpumu. Bez tam VSIA “Latvijas Radio” nevar būt atbildīga par raidījumā ietvertā sīžeta tematikas pārpublicēšanu un pasniegšanas veidu citos elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos.

Tiesas sēdē prasītājas pārstāve uzturēja prasību uz tajā norādītajiem motīviem un pamatiem. Papildus norādīja, ka prasītāja neiebilst pret atskatotajiem viedokļiem, bet iebilst tieši pret to, ka žurnālists izdarīja nepamatotu secinājumu par ekskluzīvām automašīnām un to, ka domes priekšsēdētājs nav zinājis par iepirkumu. Automašīnas bija paredzētas pašvaldības darbiniekiem un vadībai. Nosakot piegādes laiku, prasītāja nav pārkāpusi likumu, jo, ņemot vērā, ka pavasarī lauku ceļi ir grūti izbraukāmi, automašīnas bija nepieciešams piegādāt pēc iespējas ātrāk.

Tiesas sēdē atbildētājas VSIA “Latvijas Radio” pārstāvis prasību nav atzinis, atsaucoties uz rakstveida paskaidrojumu izteiktajiem argumentiem. Papildus norādīja, ka sīžets ir balstīts uz situāciju, kas jau ir novērsta, bet kura izraisīja šaubas ne tikai žurnālistam, bet arī Iepirkumu uzraudzības birojam un Valsts kontrolei. Ja domes priekšsēdētājs izvairās runāt ar žurnālistu, tad žurnālists ir tiesīgs izdarīt savus secinājumus, līdz ar ko autora viedoklis ir pamatots arī ar paskaidrojumu trūkumu.

Atbildētājas VSIA “Latvijas Televīzija” pārstāvis uz tiesas sēdi nebija ieradies, par neierašanās iemesliem nav paziņojis, kā arī nav lūdzis atlikt lietas izskatīšanu. Noklausoties lietas dalībnieku viedokļus, tiesa atzinusi, ka lietu iespējams izskatīt atbildētājas pārstāvja prombūtnē, pamatojoties uz Civīlprocesa likuma 156.panta pirmo daļu.

Motīvu daļa

Noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas materiālos esošos pierādījumus, tiesa uzskata, ka prasība ir nepamatota un noraidāma.

No lietas materiāliem izriet, ka 2019.gada 7.martā programmas “Latvijas Radio 1” raidījumā “Par Ogres domes iepirkumu, kas liek jautāt – vai Ogres dome vispirms kādā salonā noskatījusi četras mašīnas, bet tikai pēc tam pielāgojusi iepirkuma dokumentus?” (turpmāk arī – raidījums) tika izplatīta informācija par Ogres novada pašvaldības automašīnu nomas iepirkumu. Tajā pašā dienā interneta portālā www.lsm.lv tika publicēts raksts “Ogres mērs Helmanis nezino, ka dome viņam, iespējams, noskatījusi ekskluzīvu apvidus auto” (turpmāk arī – raksts). Raidījums un raksts satur izteikumus, kurus prasītāja lūdz atzīt par nepatiesām ziņām. Raidījuma un raksta autors ir VSIA “Latvijas Radio” Ziņu dienesta korespondents /pers. E/ (*lietas 96.-97., 106.lapa*).

Lietā nepastāv strīds par apstākli, ka programmas “Latvijas Radio 1” veidotāja ir atbildētāja VSIA “Latvijas Radio”, savukārt interneta portāls www.lsm.lv ir VSIA “Latvijas Televīzija” un VSIA “Latvijas Radio” kopīgi veidots portāls. Saskaņā ar atbildētāju 2014.gada 2.jūnijā parakstīto Sadarbības līgumu un 2015.gada 21.aprīlī noslēgto Vienošanās katra puse ir atbildīga par sava individuāli radītā un portālā www.lsm.lv publicētā satura nodarīto kaitējumu trešajām personām [...] (*lietas 117.-122.lapa*).

No prasības pieteikumam pievienotajiem dokumentiem redzams, ka 2019.gada 15.martā prasītāja nosūtīja atbildētājiem iesniegumus par minētajā raidījumā un rakstā ietverto nepatiesu, godu un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu. VSIA “Latvijas Radio” informēja, ka nepiekrīt atsaukuma izplatīšanai, jo sīžets nesatur nepatiesas ziņas, savukārt VSIA “Latvijas Televīzija” savā atbildes vēstulē norādīja, ka nevar atbildēt par raidījumā un rakstā izplatītajām ziņām un izteiktajiem viedokļiem (*lietas 78.-81.lapa*).

Likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 21.panta pirmā un otrā daļa noteic, ka fiziskās vai juridiskās personas ir tiesīgas pieprasīt, lai masu informācijas līdzekļi atsauc par tām publicētās (pārraidītās) ziņas, ja tās neatbilst patiesībai. Citos godu un cieņas aizskaršanas gadījumos ir tiesības prasīt atvainošanu. Iesniegums par nepatiesu ziņu atsaukšanu vai atvainošanu iesniedzams masu informācijas līdzekļa redaktoram sešu mēnešu laikā no nepatieso ziņu vai godu un cieņu aizskarošās informācijas publicēšanas (pārraidīšanas) dienas. Šā panta piektā daļa noteic, ja masu informācijas līdzeklim nav pierādījumu, ka publicētā (pārraidītā) informācija atbilst patiesībai, tam nekavējoties tā jāatsauc. Atsaukums vai atvainošanās jāpublicē tādā pašā šriftā, tajā pašā izdevuma nodaļā (raidījumā), kurā bija publicētas (pārraidītas) nepatiesās ziņas vai godu un cieņu aizskarošā informācija. Strīdus gadījumā ieinteresētā fiziskā vai juridiskā persona šo ziņu atsaukumu vai atvainošanu var pieprasīt tiesas ceļā.

Arī Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 50.-51.pants noteic, ka persona, par kuru kāda elektroniskā plašsaziņas līdzekļa raidījumā paustas nepatiesas ziņas, var pieprasīt, lai tas pats elektroniskais plašsaziņas līdzeklis izplata šo ziņu atsaukumu, kā arī tās atbildi. Persona ir tiesīga pieprasīt, lai tās atbilde tiek izplatīta neatkarīgi no tā, vai šī persona ir pieprasījusi attiecīgo ziņu atsaukumu. Iesniegumu par nepatiesu ziņu atsaukuma izplatīšanu iesniedz elektroniskajam plašsaziņas līdzeklim rakstveidā 14 dienu laikā pēc ziņu izplatīšanas, norādot konkrētās raidījumā paustās ziņas. [...] Ja elektroniskais plašsaziņas līdzeklis nepiekrīt atsaukuma izplatīšanai, tas septiņu dienu laikā no iesnieguma saņemšanas dienas par to paziņo iesniedzējam, norādot atteikuma iemeslus. Ja elektroniskais plašsaziņas līdzeklis šajā pantā noteiktajā kārtībā neizplata nepatiesu ziņu atsaukumu, iesnieguma iesniedzējam ir tiesības vērsties tiesā un pieprasīt nepatieso ziņu atsaukumu.

Savukārt atbilstoši Civīllikuma 2352.¹ panta pirmajai un otrajai daļai katram ir tiesības prasīt tiesas ceļā atsaukt ziņas, kas aizskar viņa godu un cieņu, ja šādu ziņu izplatītājs nepierāda, ka tās atbilst patiesībai. Ja personas godu un cieņu aizskarošās ziņas izplatītas presē, tad gadījumā, kad tās neatbilst patiesībai, šīs ziņas presē arī jāatsauc [...].

Kā atzīts judikatūrā, saskaņā ar Civillikuma 2352.¹ panta pirmo daļu atbildība iestājas arī par nepamatota aizskaroša viedokļa paušanu bez jebkādas faktiskas bāzes, tas ir, gadījumos, kad viedoklis ir rupjš un klaji aizskarošs (*Senāta 2019.gada 10.jūlija spriedums lietā Nr.SKC-40/2019*).

Lietā pastāv strīds par apstākli, vai 2019.gada 7.martā pārraidītajā raidījumā un publicētajā rakstā izplatītā informācija ir ziņas vai viedoklis; vai izteikumi atbilst patiesībai un vai tie aizskar prasītājas godu un cieņu.

Lai izvērtētu prasības pamatotību, vispirms ir nepieciešams konstatēt, vai konkrētajā gadījumā raidījumā un rakstā sniegtā informācija ir ziņas vai viedoklis, jo tikai ziņas jeb fakti ir pakļaujami patiesības pārbaudei un to pastāvēšana var tikt pierādīta, turpretī viedoklis atspoguļo personas subjektīvo vērtējumu par kādu personu, tās darbību vai kādu notikumu un nevar būt ne paties, ne nepaties (*Augstākās tiesas Senāta 2011.gada 9.februāra spriedums lietā Nr.SKC-60*). Līdz ar to visi prasībā norādītie izteikumi sākotnēji ir pakļaujami trīs soļu testam: 1) vai minētie izteikumi ir ziņas vai viedoklis; 2) ja izteikums satur ziņas – vai ziņas ir patiesas vai nepatiesas; 3) ja ziņas ir nepatiesas – vai tās aizskar personas godu un cieņu (*Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 22.februāra spriedums lietā Nr.SKC-86/2018*).

Lai konstatētu, vai izteikums atbilst jēdzienam “ziņas” vai “viedoklis”, ir jāanalizē konfliktsituācijas apstākļi, konkrēto izteikumu saturs un konteksts, kā arī citi kritēriji, tostarp, kāds ir bijis atbildētājas mērķis, lietojot šādus izteikumus. Tādējādi noteicošie kritēriji ir: 1) izteikumu kopējais konteksts; 2) nozīme, ko šādam izteikumam varētu piešķirt neitrāla persona; 3) izteikuma autora skaidrojumi (*Augstākās tiesas 2015.gada 24.septembra spriedums lietā Nr.SKC-204/2015*).

Ziņas ir datu, faktu, skaitļu un arī informācijas kopums. Savukārt viedoklis ir uzskats, izpratne (par ko), arī attieksme (pret ko). Viedoklis kā subjektīvs vērtējums var veidoties kā no patiesiem faktiem, tā kļūdainām ziņām, nepatiesas informācijas, un tas nav pierādāms (*Augstākās tiesas Senāta 2002.gada 8.maija spriedums lietā Nr.SKC-261/2002; Augstākās tiesas 2015.gada 24.septembra spriedums lietā Nr. SKC-204/2015; 2017.gada 6.marta spriedums lietā Nr.SKC- 98/2017; 2017.gada 6.marta spriedums lietā Nr.SKC-98/2017*).

Lai nošķirtu ziņas par faktiem un viedokli, ir jāņem vērā lietas apstākļi un piezīņu vispārējais tonis, paturot prātā, ka apgalvojumi par sabiedrībai nozīmīgiem jautājumiem uz šī pamata drīzāk ir viedoklis, nevis fakti (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2016.gada 2.jūnija spriedums lietā „Instytut Ekonomichnykh Reform, TOV v. Ukraine”, iesnieguma Nr. 61561/08, 45.punkts*).

Izvērtējot raidījuma un raksta saturu kopumā, situāciju, kādā tie tapuši, tiesa uzskata, ka informācija par iepirkumu kā tādu atbilst ziņas formātam, jo pakļaujama patiesības pārbaudei. Savukārt, atspoguļojot problēmsituāciju, autors pauž arī savus viedokļus, kas balsīti uz pietiekamu faktisko bāzi.

No lietas materiāliem redzams, ka 2019.gada 12.februārī Iepirkumu uzraudzības biroja interneta vietnē tika publicēts paziņojums par iepirkumu “Automašīnu noma Ogres novada pašvaldības vajadzībām” (iepirkuma identifikācijas Nr.ONP 2019/7). Termins, līdz kuram bija jāiesniedz piedāvājumi, tika noteikts 2019.gada 25.februāris (*lietas 51.-53.lapa*).

No Iepirkumu uzraudzības biroja vēstules, kas tika nosūtīta Valsts kontrolei, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai un prasītājai, izriet, ka, iepazīstoties ar minētā iepirkuma dokumentāciju, birojs secinājis, ka daļa no tehniskajā specifikācijā iekļautajām prasībām, kas ir obligāti izpildāmas, varētu būt nesamērīgas, piemēram, prasība pēc jauniem, 2019.gadā reģistrētiem auto, prasības pēc autonomas apsildes ar pults palaišanas sistēmu, bezvadu uzlādes mobilajam telefonam, braukšanas režīmu nomaiņas, atpakaļskata kameras, kā arī citas. Birojs norādīja, ka, ņemot vērā, ka katras tehniskajā specifikācijā iekļautās prasības neizpildīšanas gadījumā piedāvājums ir jānoraida, ir jāpārvērtē, vai šīs prasības atbilst Publisko iepirkumu likuma 2.panta 3.punktā definētajam likuma mērķim, kā arī, vai izvirzīto prasību komplekts nenorāda tikai uz atsevišķiem ražotājiem un modeļiem (*lietas 73.-74.lapa*).

Apstākļi, ka minētā iepirkuma nolikuma prasības neatbilst likumā noteiktajam, kas pasūtītāja līdzekļi jāizlieto efektīvi, apliecināja arī Iepirkumu uzraudzības biroja vadītāja /pers. O/, kas attiecīgi tika atspoguļots raidījumā un rakstā.

Tiesa konstatē, ka 2019.gada 27.februārī tika pieņemts lēmums par iepirkuma pārtraukšanu sakarā ar nepieciešamību veikt grozījumus iepirkuma tehniskajā dokumentācijā (*lietas 102.-103. lapa*).

Kā secināms no iepirkuma nolikuma 4.7.punkta, par vienu no kritērijiem, vērtējot pretendenta piedāvājumus, tika noteikts automobiļu piegādes laiks, proti, ja šis laiks ir divas nedēļas vai mazāk, pretendents varētu par to saņemt 20 punktus. Atbilstoši nolikuma 5.2.1.punktam iepirkuma uzvarētājam iepirkuma līgums būtu jāparaksta piecu darba dienu laikā no pasūtītāja nosūtītā (arī uz elektroniskā pasta adresi) uzaicinājuma parakstīt iepirkuma līgumu izsūtīšanas dienas (*lietas 24.-32.lapa*).

Tādējādi, ja iepirkums netiktu pārtraukts un 2019.gada 25.februārī tiktu noteikts iepirkuma uzvarētājs, kurš būtu spējīgs piegādāt automašīnas divu nedēļu vai īsākā periodā, ņemot vērā arī laiku līguma parakstīšanai, par pamatotu atzīstams žurnālista /pers. E/ viedoklis, ka, ja Iepirkumu uzraudzības birojs šajā gadījumā nebūtu iejaucies, tad, ļoti iespējams, ka jau no 2019.gada 11.marta (tas ir, “nākamnedēļ”, ņemot vērā informācijas izplatīšanas datumu), prasītājas rīcībā būtu tādi transportlīdzekļi, kuru esība dotu pamatu apšaubīt prasītājas līdzekļu racionālu izlietošanu. Līdz ar to tiesa atzīst, ka izteikums “Ja nebūtu iejaucies Iepirkumu uzraudzības birojs, ļoti iespējams, jau nākamnedēļ Ogres novada domes vadība darba gaitās pārvietotos ar jaunām un padārgām apvidus un vidējās klases automašīnām” ir žurnālista viedoklis, kura pamatā ir iepirkuma dokumentācijas analīze un Iepirkumu uzraudzības biroja sniegtā informācija.

Tāpat arī izteikums “Iepirkumā ar ļoti īsu pieteikšanās laiku un mašīnu piegādes laiku” vērtējams kā žurnālista viedoklis, kas balstīts uz faktu analīzi, ņemot vērā apstākli, ka atbilstoši iepirkuma dokumentācijai iepirkuma uzvarētājs tiktu noteikts 13 dienu laikā.

Par pamatotu atzīstams prasības pieteikumā norādītais apstāklis, ka minētais termiņš atbilst Publisko iepirkumu likuma 9.panta sestajai daļai. Vienlaicīgi secināms, ka ne raidījumā, ne rakstā nav apgalvots, ka prasītāja nav ievērojusi likumā noteiktos termiņus, bet gan vērsta uzmanība uz to, ka, ņemot vērā specifiskās prasības automašīnu komplektācijai un to punktu skaitu, kuru pretendents varētu saņemt par piegādes laiku, bija pamats uzskatīt, ka iepirkumam ir ļoti īss pieteikšanās laiks un mašīnu piegādes laiks.

Kā secināms no raidījuma un raksta, izteikums “Uzvarētājs būtu tas, kas [...] apsolītu mašīnas uz Ogrī atvest jau pēc divām nedēļām vai agrāk” pilnīgi skan šādi: “Uzvarētājs būtu tas, kas, pirmkārt, piedāvātu prasībām atbilstošus spēkratus un, otrkārt, apsolītu mašīnas uz Ogrī aizvest jau pēc divām nedēļām vai agrāk”. Tiesa uzskata, ka minētajā izteikumā ir pausts žurnālista viedoklis par to, kādā veidā tiktu noteikts iepirkuma uzvarētājs. Lai arī no lietas materiālos esošā iepirkuma nolikuma 4.7.punkta secināms, ka bija paredzēts izvēlēties saimnieciski izdevīgāko piedāvājumu pēc diviem kritērijiem – piedāvājuma cenas starpība un automobiļu piegādes laiks –, žurnālists, ņemot vērā to punktu skaitu, kuru varētu iegūt pretendents, kas spētu piegādāt tehniskajām prasībām atbilstošus transportlīdzekļus divu nedēļu vai īsākā laika posmā, varēja nonākt pie secinājuma, ka lielākas izredzes uzvarēt iepirkumā tomēr ir tam pretendētājam, kurš apsolītu mašīnas uz Ogrī aizvest jau pēc divām nedēļām vai agrāk.

Kā secināms no Ogres novada nājaslapā esošās informācijas, domes priekšsēdētājs un vairāki citi domes deputāti ir ievēlēti no saraksta Nacionālā apvienība “Visu Latvija”- “Tēvzemei un Brīvībai/LNNK”, “Latvijas Zemieku Savienība”. Tādējādi, lai arī prasības pieteikumā pamatoti norādīts, ka atbilstoši likuma “Par pašvaldībām” 25.panta pirmajai daļai domes darbu vada tās priekšsēdētājs, raidījuma un raksta autora izmantoto izteikumu “Nacionālās apvienības vadītā Ogres dome” nevar atzīt par nepatiesu ziņu, jo autors pauž savu viedokli, kas ir pamatots ar faktisko bāzi.

Izteikumi “Par ekskluzīvo mašīnu iepirkumu viņš neko nezina”, “Ogres mērs Egils Helmanis par to neko neesot zinājis”, “Atšķirībā no mēra Helmaņa izpilddirektors Špakovskis arī zināja teikt, kas ar mašīnām brauktu”, “Viena no automašīnām Jums paredzēta”, “Ogres mērs nezina, ka dome viņam, iespējams, noskatījusi ekskluzīvu apvidus auto” satur žurnālista viedokli, kas izveidojies, analizējot interviju ar domes

priekšsēdētāju E.Helmani un izpilddirektoru P.Špakovski saturu.

Kā secināms no intervijas ar E.Helmani ieraksta, sarunas sākumā domes priekšsēdētājs nav sniedzis žurnālistam informāciju par konkrēto iepirkumu, kā arī noliedzis, ka viņam būtu tiesības lietot nomātos transportlīdzekļus. Līdz ar to žurnālista apgalvojums, ka domes priekšsēdētājs neko nezina par iepirkumu, faktiski ir E.Helmaņa teiktā atkārtojums (*lietas 106.lapa*).

No turpmākās sarunas secināms, ka domes priekšsēdētājs tomēr ir informēts par iepirkumu, kas attiecīgi atspoguļots gan raidījumā, gan rakstā, tādējādi sniedzot sabiedrībai patiesu informāciju par intervijas saturu un sarunas gaitu.

Savukārt no intervijas ar domes izpilddirektoru P.Špakovski izriet, ka automašīnas bija paredzētas administrācijas darbiniekiem un vadībai, tostarp domes priekšsēdētājam. Līdz ar to nevar atzīt par nepamatotu raidījumā un rakstā pausto žurnālista viedokli, ka ar transportlīdzekļiem varētu pārvietoties arī domes priekšsēdētājs.

Noklausoties minēto interviju ierakstus, tiesa nekonstatē, ka raidījumā vai rakstā sniegtā informācija būtu jebkādā veidā sagrozīta (*lietas 171.lapa*).

Lai arī izteikums “*Ogres mērs nezina, ka dome viņam, iespējams, noskatījusi ekskluzīvu apvidus auto*” sākotnēji var radīt priekšstatu, ka prasītāja nolēma nomāt transportlīdzekli tikai domes priekšsēdētājam, raidījumā un rakstā nav apgalvots, ka transportlīdzekli bija paredzēti tikai un vienīgi domes priekšsēdētāja vajadzībām. Tieši otrādi – gan rakstā, gan raidījumā ir atsauce uz domes izpilddirektora P.Špakovska teikto, ka automašīnas bija paredzētas plašam personu lokam. Vienlaicīgi, ievērojot to, ka domes priekšsēdētājs sarunā ar žurnālistu noliedzis savas tiesības izmantot minētos transportlīdzekļus, ko savukārt ir atspēkojis domes izpilddirektors, žurnālists norādīja domes priekšsēdētājam “*Es Jūs varu iepriecināt, viena no automašīnām Jums paredzēta*”. Šo frāzi nevar atzīt kā tādu, kas attiecas uz prasītājas darbu, jo frāzes adresāts ir tieši domes priekšsēdētājs, kurš šajā lietā nav līdzprasītājs.

Izteikumi “*Padārgām apvidus un vidējās klases automašīnām*” un “*Par ekskluzīvo mašīnu iepirkumu*” atspoguļo žurnālista viedokli, kas izveidojies, balstoties uz iepirkuma tehniskajā specifikācijā norādītajām prasībām (*lietas 35.-43.lapa*), Iepirkumu uzraudzības biroja vadītājas /pers. O/ teikto, kā arī Auto asociācijas valdes locekļa /pers. T/ sniegto viedokli.

Arī no lietas materiālos esošajām Valsts kontroles vēstulēm izriet, ka prasītāja tika aicināta, veicot precizējumus iepirkumu dokumentācijā, izvērtēt un pamatot, kā minētās specifiskās prasības ir saistītas un ietekmē amatpersonu un darbinieku pienākumu veikšanu un pašvaldības autonomu funkciju īstenošanu. Turklāt Valsts kontrole aicināja prasītāju izvērtēt un sagatavot pamatojumu katrai tehniskajai prasībai, kas ir iekļauta obligātajā aprīkojumā un neietilpst automašīnu pamataprīkojumā (*lietas 75.-76., 147.-148.lapa*).

No minētā secināms, ka prasītāja izvirzīja ļoti specifiskās tehniskās prasības automašīnu aprīkojumam, kas deva pamatu viedoklim, ka runa ir par ekskluzivitāti, secīgi, arī cenām. Bez tam prasītāja pēc būtības nav apstrīdējusi raidījumā un rakstā norādīto, ka metāliskas krāsas virsbūve, tunšas ādas salons, multifunkcionāla ādas stūre ar radio un telefona vadību, papildu logu tonējums, apsilde ar pulti, arī jumta reliņi un gumijas paklājiņu komplekts, ir bāzes modeļos neietilpinātas un līdz ar to iepirkumu sadārdzinošas lietas.

No lietas materiāliem redzams, ka žurnālists /pers. E/ ir nosūtījis vairākiem transportlīdzekļu tirgotājiem pieprasījumus ar lūgumu izvērtēt iepirkuma tehniskās specifikācijas un sniegt atbildi, vai tirgotāji var piedāvāt nosacījumiem atbilstošu automašīnu. No sniegtajām atbildēm izriet, ka “Peugeot” un “Opel” transportlīdzekļu izplatītājam nav tādu automašīnu, kas atbilstu nolikuma tehniskajām specifikācijām (*lietas 167.-171.lapa*). Līdz ar to tiesa atzīst, ka izteikums “*Ogre negrib “Opel” un “Peugeot”*” ir žurnālista viedoklis, kas pamatots ar pietiekamo faktisko bāzi.

Tiesas ieskatā izteikums “*Pēc Ogres prasībām izsecināms, ka, piemēram, apvidus auto zirgspēkus un bagāžas litrāžu varētu nodrošināt ar “BMW X7”, “Audi Q7” vai “Volvo”*” satur informāciju, kuru ir iespējams pārbaudīt (konkrēto modeļu atbilstību nolikuma tehniskajai specifikācijai), tomēr nav pietiekama pamata atzīt šo izteikumu par ziņu, jo žurnālists šajā gadījumā dalījās ar saviem secinājumiem. Lai arī lietas materiālos neatrodas pierādījumi tam, ka minētie transportlīdzekļi daļēji atbilst noteiktajām tehniskajām prasībām, tiesa atzīst, ka šim apstāklim konkrētajā lietā nav nozīmes strīda pareizā izlemšanā, jo raidījumā un rakstā netiek apgalvots, ka tieši šīs ir tās automašīnas, kuras pilnībā atbilst iepirkuma nolikumam, kā arī netiek apgalvots, ka prasītāja, izsludinot iepirkumu, vēlējas nonākt tieši norādītos transportlīdzekļus.

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka raidījumā pārraidītā un rakstā publicētā informācija tika iegūta, žurnālistam analizējot informāciju no vairākiem avotiem iepirkuma dokumentācijas, intervijām ar Ogres novada domes priekšsēdētāju un izpilddirektoru, sarunām ar Iepirkumu uzraudzības biroja vadītāju un Auto asociācijas valdes locekli, kā arī transportlīdzekļu tirgotāju sniegtajām atbildēm. Raidījumā un rakstā sniegtie viedokļi un apgalvojumi atbilst faktiskajai bāzei, turklāt autora secinājumi cita starpā pamatoti ar pašas prasītājas amatpersonu rīcību, nesniedzot vai daļēji sniedzot atbildes uz žurnālista jautājumiem.

Latvijas Republikas Satversmes 100.pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus [...].

Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības Konvencijas 10.panta otro daļu iejaukšanās vārda brīvības īstenošanai var būt attaisnojama, bet tikai tad, ja tā ir paredzēta likumā un ir pamatota ar kādu no konvencijas minētajā pantā norādītajiem legītimajiem mērķiem, tostarp, lai aizsargātu cilvēka cieņu, un ja šāda iejaukšanās ir nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā.

Žurnālista /pers. E/ aktualizētā tēma – pašvaldības finanšu līdzekļu izlietošana iepirkuma ietvaros – ir viena no aktuālākajām tēmām Latvijas sabiedrībā, jo tiešā veidā skar nodokļu maksātāju intereses. Līdz ar to raidījumā un rakstā norādītā informācija nav atzīstama par tādu, kas tiek aizsargāta ar likumu vai tās izplatīšanas ierobežošana būtu nepieciešama atbilstoši demokrātiskās valsts principiem.

Kā atzīts judikatūrā, attiecībā uz juridiskām personām vērtējams, vai aizskarta juridiskās personas reputācija (gods), vai ir pasliktinājies tās sabiedriskais novērtējums tādā mērā, ka tas ietekmē vai varētu ietekmēt tās darbību. Noskaidrojot, vai pieļauts juridiskās personas reputācijas aizskārums, nav jāvērtē, kā jūtas juridiskās personas pārstāvji – fiziskās personas. Ja fiziskās personas uzskata, ka ar juridiskās personas kritiku ir aizskarts viņu personiskais gods un cieņa, viņām ir tiesības celt prasību savā, nevis juridiskās personas vārdā (*Senāta Civillietu departamenta 2020.gada 30.aprīļa spriedums lietā Nr.SKC-77/2020*).

Kā norādīts iepriekš, atbildība iestājas arī par nepamatota un aizskaroša viedokļa paušanu bez jebkādas faktiskas bāzes, taču šajā konkrētajā lietā konstatēts, ka raidījumā un rakstā pausto viedokļu pamatā ir pietiekama faktiskā bāze.

Lietā nav arī iesniegti pierādījumi tam, ka prasītājas sabiedriskais novērtējums būtu pasliktinājies. No rakstam pievienotajiem komentāriem secināms, ka tie pārsvarā attiecas uz domes priekšsēdētāja E.Helmaņa teiktā kritizēšanu, līdz ar ko celtās prasības ietvaros nav vērtējams, kā jūtas fiziskā persona (*lietas 98.-100.lapa*). Savukārt citos komentāros, kurus prasītāja lūdz uzlikt par pienākumu izdzēst, ir pausts sašutums par naudas līdzekļu iespējamo neracionālo izlietošanu, uz ko ir norādījis Iepirkumu uzraudzības birojs un Valsts kontrole.

Savukārt, ņemot vērā likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 16.pantu un Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 25.pantu, VSIA “Latvijas Radio” un VSIA “Latvijas Televīzija” nevar būt atbildīgas par citos masu informācijas līdzekļos publicēto tekstu saturu.

Nekonstatējot nepatiesu ziņu izplatīšanu un nepamatotu, aizskarošu viedokļu paušanu, tiesa atzīst, ka prasība ir noraidāma pilnīgi.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktam un valsts akciju sabiedrības “Latvijas Pasts” tarifem ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi šajā lietā pirmās instances tiesā sastāda 6,57 euro. Saskaņā ar to, ka prasība noraidīta pilnīgi, saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta otro daļu

ir pamats piedzīt no prasītājas valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 1,30 *euro* (6,57 – 5,27).

No lietas materiāliem redzams, ka atbildētājam VSIA "Latvijas Radio" radušies izdevumi sakarā ar advokāta palīdzības samaksu 3221,63 *euro* apmērā (*lietas 181.-186.lapa*).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta "d" apakšpunktu ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai prasībās, kurām nav mantiska rakstura, atļūdzināmi to faktiskajā apmērā, tomēr ne vairāk par 2850 *euro*. Saskaņā ar panta trešo daļu, ja prasība noraidīta, ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no prasītāja par labu atbildētājam. Savukārt atbilstoši panta ceturtajai daļai, ja prasība ir izskatīta tikai pirmās instances tiesā, atļūdzināmie izdevumi advokāta palīdzības samaksai nedrīkst pārsniegt 50 procentus no šā panta pirmajā daļā noteiktā maksimālā atļūdzības apmēra.

Ievērojot norādīto, tiesa atzīst, ka no prasītājas par labu atbildētājam VSIA "Latvijas Radio" piedzenami ar advokāta palīdzību saistītie izdevumi 1425 *euro* apmērā.

Sakarā ar to, ka VSIA "Latvijas Radio" rakstveida paskaidrojumos nav norādīts kredītiestādes nosaukums un atbildētājas konta numurs, kurā atļūdzināmi tiesāšanās izdevumi, tiesa sprieduma rezolūtvajā daļā to nenorāda.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 204.¹ pantam un Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 21.panta otrajai daļai prasītājai nosakāms 30 (trīsdesmit) dienu termiņš sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu, skaitot to no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolūtvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 5., 41., 44., 97., 189. - 195., 204.¹ pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt pilnīgi Ogres novada pašvaldības prasību pret VSIA "Latvijas Radio" un VSIA "Latvijas Televīzija" par nepatiesu ziņu atsaukumu.

Piedzīt no Ogres novada pašvaldības, reģistrācijas Nr.90000024455, par labu VSIA "Latvijas Radio", reģistrācijas Nr.40003080614, izdevumus zvērīnāta advokāta palīdzības samaksai 1425 *euro* (viens tūkstotis četri simti divdesmit pieci *euro*).

Piedzīt no Ogres novada pašvaldības, reģistrācijas Nr.90000024455, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 1,30 *euro* (viens *euro* 30 centi). Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi iemaksājami: saņēmējs – Tiesu administrācija, konts LV51TREL2190458019000, NMR 90001672316, saņēmēja banka – Valsts kase, kods TREL22, iemaksas mērķis – 21499 ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kā arī dati personas vai lietas identificēšanai.

Samaksu apliecinošs dokuments iesniedzams Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā Jēzusbaznīcas ielā 6, Rīgā sprieduma labprātīgai izpildei noteiktajā termiņā.

Noteikt Ogres novada pašvaldībai, reģistrācijas Nr.90000024455, termiņu sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu 30 (trīsdesmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijai 20 (divdesmit) dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, apelācijas sūdzību iesniedzot Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā Rīgā, Jēzusbaznīcas ielā 6.

Spriedums sastādīts un pieejams tiesas kancelejā 2020.gada 8.jūlijā.

Tiesnese

Anastasija Pasjuga